

ØKONOMIPLAN HALDEN KOMMUNE 2020-2023

**EN PLAN FOR BEDRE VELFERD,
MER FELLESSKAP OG MINDRE
FORSKJELLER.**

INNHold

Innledning	side 3
Et alternativ bærekraftig alternativ	side 3
New Public Management	side 3
Kommunens strategi fram til 2028	side 4
Utfordringer som ikke løses i Rådmannens forslag	side 4
Handlingsplan mot økende forskjeller.	Side 4
Miljø, klima og samferdsel må ses i sammenheng	Side 5
Økt satsning på fast ansatte og grunnbemanning	side 5
Forebyggende arbeid blant barn og unge må forsterkes.	Side 5
Ny boligpolitikk er nødvendig!	side 5
Offentlig tjenester framfor privatisering.	Side
5	
Økte finanskostnader og inntektssvikt	side 6
Fond	side 7
Rådts forslag til utvikling i disposisjonsfondet:	Side 7
Eiendomsskatt	side 7
Rammetildeling og Rådts forslag	side 8
Sektorvise økninger/reduksjoner i forhold til Rådmannens forslag	side 8
Rådts forslag til Investeringer- endringer fra Rådmannens forslag.	side 9
Budsjettskjema 1A og 1 B Drift	side 10
Budsjettskjema 2 A og 2B Investering	side 11

ØKONOMIPLAN FOR PERIODEN 2020-2023- Rødts alternativ.

Rødt viderefører med dette forrige økonomiplan for perioden 2019-2022 og ser ingen grunn til å endre kurs selv om noen av rammebetingelsene er endra.

Innledning

Rådmannens økonomiplan legger fortsatt opp til store omstillinger og effektivisering ved digitalisering, organisasjonsendring/tjenestedesign, konkurranseeksponering med mer. . Rådmannen tegner et fremtidsbilde basert på Regjeringens perspektivmelding som bl.a innebærer lavere statlige overføringer (lavere skattøre). I tillegg har Solberg-regjeringen redusert kommunens handlefrihet gjennom å redusere inntektspotensialet og bidratt til å øke kommunens utgifter . Dette fremkommer bl.a ved å sette et lavere tak på eiendomsskatten og korte ned på avdragstiden for nye lån. Rådmannen mener at dette må få konsekvenser for de planlagte investeringsprosjektene.

Rødt har tidligere fremmet forslag på investeringer som ville ha redusert omfanget og kostnadene på Os-prosjektet. Rødts forslag om kun barneskole 1-7 klasse framfor 1-10 klasse, beholde Rødsberg ungdomsskole, restaureringer framfor rivninger samt utbygging av Tistedalshallen framfor en kostbar arena, ville redusert investeringsnivået på 250-280 millioner. Et redusert prosjekt ville likevel bidratt til en klar fornying av nordsiden sammen med kommunens investeringer i Os Alle 3 (Storsenteret) og i Busterudparken.

En redusert investeringsramme kombinert med et noe lengre tidsperspektiv, vil redusere rente og avdragskostnadene med 10-15 mill.kr hvert år. Rødt vil derfor legge denne kostnadsrammen til grunn og styrke velferd og oppvekst tilsvarende.

Et Alternativ og bærekraftig perspektiv

I følge Perspektivmeldinga vil den norske statens utgifter øke samtidig som finansieringsgrunnlaget reduseres, altså at det ikke vil være tilstrekkelig med penger til å finansierte offentlig sektor. Rødt mener at dette er en politisk begrunnelse og at det finnes alternative, politiske perspektiver. Norge har aldri vært rikere og rikdommen øker selv med lavere oljeinntekter! I følge Finansdepartementet vil den økonomiske veksten trolig fortsette de nærmeste årene.

Problemet er at rikdommen ikke fordeles rettmessig men at et mindretall berikes som følge av lavere skatt på formuer og store inntekter. Dette øker forskjellene i Norge og som igjen utgjør en alvorlig trussel mot grunnlaget for en universell velferdsstat. Gjennom å redusere overføringene til kommunene slik regjeringen legger opp til, bidrar regjeringen til at kommunale tjenester utsettes for et stadig hardere press. En økende andel av kommunale virksomheter skal utsettes for konkurranseeksponering og privatisering. Det har gått og vil gå på bekostning av kvalitet og omfang av tilbudet til brukerne.

New Public Management

New Public Management (NPM) er en driftsmodell hentet fra vareproduksjon og forretningsdrift til bruk i offentlig sektor. Dette til tross for at det ikke finnes dokumentasjon på om dette har vært økonomisk eller kvalitetsmessig gunstig for

staten Norge eller for offentlig sektor generelt.

Rødt viser til internasjonal forskning og fra fagforeningsrapporter om konsekvensene av New Public Management. Denne driftsformen åpner for konkurranseutsetting og privatisering, innføring av bedriftsregnskap, profesjonalisering og *derived* avpolitisering av styrer i offentlig sektor. Rødt vil avvikle bestiller-utførerprinsippet og innføre tillits-modellen hvor komplette og selvstendige team selv vurderer, vedtar, utfører og evaluerer sine tjenester.

Det er en avgjørende strategisk forskjell mellom regjeringens Perspektivmelding og det som Rødt står for. Perspektivmeldinga og det som Rådmannen baserer sin økonomiplan på, vil redusere velferdsstaten som følge av at man prioriterer skattelettelse og privat forbruk. Dette er et politisk villet valg og ikke en lovbestemt utvikling og vi ser allerede nå konsekvensene av denne. De rød/grønne partiene på Stortinget vil med Rødt som pådriver i skattepolitikken, medføre at vi får inn flere milliarder i økt omfordeling til kommunene.

KOMMUNENS STRATEGI FRAM TIL 2028.

På bakgrunn av regjeringens intensjoner om lavere statlige overføringer, setter Rådmannen opp noen strategiske grep for omstilling i tjenestene. Gjennom digitalisering, økt innovasjon, endring i tjenestenes innhold og samarbeid med frivillighetssektoren, mener Rådmannen at det skal være mulig med ytterligere effektivisering.

Ny design av tjenester på tvers av tidligere organisering skal rettes mot brukernes individuelle behov. Samtidig skal ressursbruken ned sammenlignet med hvordan det var tidligere.

Rødt er verken imot fornying, bedre samhandling eller stimulering av det frivillige arbeidet. Rødt tror imidlertid ikke dette alene gir et bedre tilbud til befolkningen. Det er fortsatt den menneskelige faktoren, dvs. de ansatte, som fortsatt vil være bærebjelken for en god velferdskommune. Offentlig sektor har alltid vært og vil være en arbeidsintensiv sektor selv med digitaliseringsinnslag. Det er de ansattes situasjon og arbeidsvilkår som i stor grad vil avgjøre om brukerne får det tilbudet de har krav på etter loven, og ikke minst etter behov. Denne forutsetningen er heller ingen motsetning til det Rådmannen legger opp til med henvisning til aktive samfunnsborgere og økt involvering ("kommune 3.0").

Utfordringer som ikke løses i Rådmannens forslag.

Rødt vil peke på at det fortsatt er stor ubalanse mellom det som er beskrevet som behov i sektorene og det som settes av til driftsmidler. Rødts hovedstrategi for kommunen er derfor at driftsrammene må økes for å innfri målene i folkehelsearbeidet, dekke et økende demografisk behov med flere eldre, innfri klimamål og redusere sosiale og økonomiske forskjeller.

Handlingsplan mot økende forskjeller.

Det må avsettes friske midler til konkrete tiltak for å redusere fattigdom og styrke det forebyggede arbeidet blant barn og unge. Derfor vil Rødt foreslå og arbeide for en forpliktende og konkret handlingsplan de neste 4 års perioden.

Miljø, klima og samferdsel må ses i sammenheng.

Rødt vil støtte en klimaplan for Halden som bygger opp under Paris-avtalens intensjoner. Utslipp fra biler er en av de viktigste kildene til lokal forurensing og Rødt

ønsker å arbeide for utvikling av kollektivtransporten i Halden. Hyppigere bussavganger, gratis for passasjerer under 18 og over 67 år bør være målet. Minibusser som går kontinuerlig på visse tidspunkt slik man gjør det i andre kommuner bør også vurderes.

Ansvar for kollektivtransporten ligger på fylkesnivå men partiene i Halden må stå sterkere sammen for et bedre og billigere trafikksystem i Halden.

Utbedring av sykkelveier er både et miljøspørsmål og et trafikksikkerhetsspørsmål. Rødt vil derfor legge inn investeringer til dette formål i sentrum og i nye boligområder som Asakåsen, Hov og Sponvika.

Økt satsning på faste ansatte og grunnbemanning.

Parallelt med kompetansestimulerende tiltak, vil flere faste ansatte gi lavere sjukefravær, mindre utgifter til korttidsvikarer og dermed ingen behov for vikarbyråer.

Dette forutsetter at grunnbemanningen styrkes særlig innenfor barnehagesektoren og helse/omsorg.

Økt satsning på fast personale og økt grunnbemanning er etter Rødts mening gode forbedringstiltak som vil gi bedre kvalitet og dermed mer effektive tjenester. Rødt vil dessuten satse på utdanning og kompetanseheving av egne ansatte.

Forebyggende arbeid blant barn og unge må forsterkes.

Bedre samhandling mellom ulike sektorer i oppvekst/kultur er viktig men ikke tilstrekkelig for å motvirke økende utenforskap blant unge. Det må avsettes et eget budsjettkapittel hvor det avsettes midler over flere år hvor innsatsen samordnes og konkrete tiltak iverksettes.

Ny boligpolitikk er nødvendig.

Halden kommune har over flere år ikke hatt en aktiv areal eller boligpolitikk. Dette har resultert i at boligutbyggingen i all hovedsak er overlatt til private utbyggere. Dette har ført til sterk prisvekst både på tomter og boliger. Rødt mener at både kommunen og innbyggerne vil få nytte av at kommunen setter seg i førerretten ved oppkjøp av tomter og til selv å forestå utbygging.

Kommunen bør også igangsette et prosjekt for hvordan en ikke-kommersiell boligsektor kan etableres og slik åpne for at familier som i dag ikke har råd til egne boliger kan få innpass på boligmarkedet. Dette bør også ligge som mulighet innenfor Sentrumsplanen og byfortetting. Husbanken, Pensjonskassa og Habo bør være naturlige samarbeidspartnere. Det vises i denne sammenheng til modeller som er innført av boligbyggelag i Oslo, Bergen og Trondheim etter forslag fra Rødt.

Offentlig tjenester framfor privatisering.

Rødt har markert sin motstand mot å konkurranseutsette tjenestene i kommunen og viser til at det ikke finnes noe dokumentasjon på at privatisering og

oppsplitting av tjenester verken har ført til billigere tjenester eller forbedret kvalitet. I den sammenheng vises til en fersk rapport fra Oslo kommune hvor Oslo Sporveier som er 100% eid av kommunen, nylig er kåret til en av verdens mest effektive sporveier. Der har man samlet tjenestene i en organisasjon og som har medført betydelige driftsfordeler. For Halden sin del vil Rødt kommunalisere både renholdet og renovasjonen samt at nye barnehager i framtiden skal være drevet i egen eller ikke-kommersiell regi.

Økte finanskostnader og inntektssvikt

Rødt deler selvsagt Rådmannens fokus på at Halden er helt avhengig av nye arbeidsplasser og ny industri/næring for at skattenivået i Halden skal øke. Flere Haldensere er også en nøkkel til bedre økonomi. Flertallet i Kommunestyret har imidlertid ikke lykket med å snu denne utviklinga og antall haldensere har stagnert. Investeringer i gode offentlig arbeidsplasser og gode kommunale tilbud blir derimot i mindre grad vektlagt som viktige faktorer for økt innflytting. Rødt mener at dette er undervurdert av den ledende posisjonen.

Rådmannen har innsett at investeringsnivået er for høyt og foreslår derfor en utsettelse/periodisering av noen prosjekter over 10 år. Fortsatt vil likevel Os-prosjektet være en pengesluk som bidrar til at kommunens inntekter må brukes på økte renter/avdrag framfor nødvendig drift. Dette er en politisk prioritering fra både Posisjon og Ap som Rødt er uenig i.

Den rentebærende gjelda vil øke renter og avdrag med 50 mill.kr

Kommunens samlede lånegjeld , dvs. eksklusiv selvfinansierte investeringer i VAR, vil øke til ca. 2 milliarder i 2023. Tilsvarende vil renter og avdrag øke fra ca. 157 mill.kr. i inneværende års budsjett, til ca. 207,5 mill.kr i 2023. En økning på 50 mill.kr. Rødt mener at investeringsnivået må reduseres med ca. 250-300 mill. kr, gjennom omlegging av Os-prosjektet . Renter og avdrag kan dermed reduseres med ca.10 mill. kr. hvert år. Se nærmere om investeringer på side 7.

Kombinasjonen av lavere inntekter for kommunen og høyere gjeldsgrad vil først og fremst ramme en allerede hardt utsatt velferds- og oppvekstsektor. Dette vil også etter Rødts oppfatning forverre Folkehelseprofilen selv om Rådmannen har et stort fokus på dette.

FOND.

Rådmannen foreslår en videreføring av disposisjonsfondet og setter av ca. 40 mill.kr hvert år til dette. Rødt vil redusere dette til 15 mill.kr og mener at Rådmannens målsetting om at det generelle disposisjonsfondet skal utgjør 8% av de totale driftsinntektene, er for høyt. Når Fylkesmannen anbefaler minimum 5% mener Rødt at det bør være en tilstrekkelig målsetting da dette også skal dekke eventuelle renteøkninger. Rødts forslag vil for øvrig også ligge utover Fylkesmannen anbefaling på 5% og vil nå Rådmannens målsetting (8%) i 2024/2025. Til gjengjeld kan Rødt derfor sette av 25 mill.kr hvert år til å øke kapasiteten og kvaliteten i tjenestene.

Rødts forslag til utvikling i disposisjonsfondet:

	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023
Generelt disposisjonsfond	134 000 000	154 000 000	164 000 000	179 000 000

Rådmannen foreslår at fondet deles i 3, ulike formål, dvs. i et generelt disponibelt fond, et for eventuelle renteøkninger og et egenkapitalfinansieringsfond. Rødt mener at det må være tilstrekkelig med 2 fond, dvs. at "rentefondet" inngår i det generelle disposisjonsfondet.

Eiendomsskatten.

Kommunen reduserte skatten til 3,75 promille i 2019. Regjeringen foreslår å sette et tak på 5 promille i 2020 og trolig ned til 4 promille i 2021. Dette vil som Rådmannen riktig påpeker, svekke muligheten for kommunen til å styrke innsatsen i kommunens tjenester. Rødt vil foreslå at skatten settes til 4 promille for de nærmeste årene. Det gir en liten økning i kommunens inntekter, anslagsvis 2-3 mill.kr.

Når det gjelder øvrige avgifter så er det lagt opp til fortsatt store investeringer i VAR området. Det er vanskelig å ha en klar formening om hvilke investeringer som bør gjennomføres i 4 årsperioden og hvilke som eventuelt kan periodiseres utover denne. Rødt har derfor ikke foreslått endringer i Rådmannens forslag men er åpen for at det bør foretas en strammere gjennomgang og prioriteringer. Dette vil i så fall bidra til å redusere avgiftstrykket.

Rammetildeling og Rødts forslag

Rødt vil øke Rådmannens inntekter og handlingsrom:

Mindre avsetning til fond:	kr 25,0 mill.kr
Lavere renter og avdrag;	kr.10,0 mill.kr
Økt skatteinntang	kr. 5,0 mill.kr
Økt eiendomsskatt:	kr. 3.0 mill.kr
Lavere godtgjøring politikere:	kr. 2,0 mill.kr
Interne omdisponeringer	kr. 5,5 mill.kr
<u>Utbytte Østfold energi</u>	<u>kr. 4,5 mill.kr</u>
Økt driftsramme	kr. 47,5 mill.kr
Interne omdisponeringer:	kr. 7,5 mill.kr

Dette vil tilføre de 5 tjenesteområdene Helse/omsorg, skole og oppvekst, kultur , NAV og teknisk 55 mill.kr. utover Rådmannens forslag.

Sektorvise økninger/reduksjoner i forhold til Rådmannens tildelinger ,

Sektorer	2020	2021	2022	2022
Rådm/Politisk	- 2,0 mill.	- 2,0 mill.	- 2,0 mill.	- 2,0 mill.
Personal, lønn, It	- 5,5 mill.	- 5,5 mill.	- 5,5 mill.	- 5.5 mill.
NAV	+ 10,0 mill.	+ 10,0 mill.	+ 10,0 mill.	+ 10,0 mill.
Underv./Oppvekst	+ 15,0 mill.	+ 15,0 mill.	+ 15,0 mill.	+ 15,0 mill.
Kultur og idrett	+ 5,0 mill.	+ 5,0 mill.	+ 5,0, mill.	+ 5,0 mill.
Helse og Omsorg	+ 23,0 mill.	+ 23,0 mill.	+ 23,0 mill.	+ 23,0 mill.
Teknisk	+ 2,0 mill.	+ 2,0 mill.	+ 2,0 mill.	+ 2,0 mill.

Reduksjonen innen Rådmannen/politisk/ omfatter reduserte politikerlønninger mens Personal, lønn etc innebærer omfordeling av bl.a mindre kjøp av tjenester og innleie, overføring av midler fra Allsang på grensen til Kultur m.m

Rødt går for øvrig ikke inn i detaljer for de enkelte sektorene men overlater til sektorutvalgene å foreta prioriteringer der det er størst behov for økning. Dette er også i tråd med Rødts ønske om at hovedutvalgene selv prioriterer innenfor for eget fagfelt.

Det er imidlertid en klar forutsetning at det blir økt innsats mot barnefattigdom og økt innsats for forebyggende arbeid. Dette må gjenspeiles i flere sektorer

Rødts forslag til Investeringer- endringer fra Rådmannens forslag.

1. Rehabilitering og nye skolebygg/idrettshaller: 115 mill.kr mot Rådmannens 400 mill.kr. Følgende tiltak iverksettes i perioden 2019-2023:
  - Rehabilitering av Os-skole (ikke rivning) inkl. Idrettshall med 2 håndballbaner. Innvilget 125 mill. fra 2018/2019 antas å dekke denne investeringen.
  - Basishall, Os; 40 mill.kr.
  - Idrettshall/arena: Iverksettes ikke på Os. Det inngås avtale med TTIF om utvidelse av Tistedalshallen.
  - Rehabilitering av Rødsberg U -skole- avsettes 80 mill.kr. fra 2023.
2. Investeringer i trafiksikkerhetstiltak og sykkelveier; økning med 10 mill.kr
3. Rehabilitering og utvikling av Helsehuset, netto 64 mill.kr

Samlet investering til skoler og idrettsanlegg vil dermed være 245 mill.kr inkl. tidligere avsatt lånemidler fra 2018/19. Rådmannen tilsvarende er 525 mill.kr.

1. Svømmehall- avsettes investeringsmidler i neste 4 årsperiode.
2. Rehabilitering/nybygg av Hjortsberg skole og Berg skole- avsettes investeringsmidler fra 2024.

Budsjettskjema 1 A- drift

	Økonomiplan 2020	Økonomiplan 2021	Økonomiplan 2022	Økonomiplan 2023
Frie disponible inntekter				
Skatt på inntekt og formue	-765 271	-772 199	-779 871	-810 141
Ordinært rammetilskudd	-954 729	-985 940	-1 004 420	-1 024 356
Skatt på eiendom	-81 060	-78 390	-75 720	-73 080
Andre generelle statstilskudd	-4 184	-4 143	-4 102	-4 058
Sum Frie disponible inntekter	-1 805 244	-1 840 672	-1 864 113	-1 911 635
Finansinntekter/-utgifter				
Renteinntekter og utbytte	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Renteutgifter, prov. andre fin.utg.	67 100	74 850	82 600	95 600
Avdrag på lån	91 213	92 764	96 590	102 000
Sum Finansinntekter/-utgifter	147 813	157 114	168 690	187 100
Avsetninger og bruk av avsetn.				
Til ubundne avsetninger	14 400	20 000	9 859	14 400
Til bundne avsetninger	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0
Sum Avsetning.og bruk av avsetn.	14 400	20 000	9 859	14 400
Overført til investering				
Overført til investering	0	0	0	0
Sum Til fordeling drift	-1 643 031	-1 663 558	-1 685 564	-1 710 135
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 643 031	1 665 058	1 685 564	1 710 135
Sum Merforbruk/mindreforbruk	0	0	0	0

Budsjettskjema 1B - drift

	Økonomiplan 2020	Økonomiplan 2021	Økonomiplan 2022	Økonomiplan 2023
Fellesområder	0	0	0	0
Rådmannen/Politisk	24 671	25 036	25 430	26 010
Personal, økonomi og IT	82 629	80 926	81 861	84 112
Kultur & Idrett	50 613	53 352	51 894	53 325
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	671 882	680 934	694 304	703 494
Kommunalavdeling Helse og omsorg	676 092	688 156	695 865	705 958
Kommunalavdeling Teknisk	89 419	88 618	89 832	91 149
NAV	70 571	71 114	71 950	72 879
Fellesfunksjoner	-22 847	-24 578	-25 573	-26 792
VAR og Havn	0	0	0	0
Sum 1B	1 643 031	1 663 558	1 685 564	1 710 135

**Budsjettskjema 2A -
investering**

	Økonomiplan 2020	Økonomiplan 2021	Økonomiplan 2022	Økonomiplan 2023
Finansieringsbehov				
Investeringer i anleggsmidler	262 660	152 580	164 540	66 240
Utlån og forskutteringer	70 000	70 000	70 000	70 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 050	1 050	1 050	1 050
Avdrag på lån	19 500	21 000	22 000	22 000
Avsetninger	10 000	10 000	10 000	10 000
Sum Finansieringsbehov	363 210	254 630	267 590	169 290
Ekstern finansiering				
Bruk av lånemidler	-299 865	-202 795	-213 850	-135 142
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Tilskudd til investeringer	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-32 845	-19 835	-20 740	-1 148
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-19 500	-21 000	-22 000	-22 000
Andre inntekter	0	0	0	0
Sum Ekstern finansiering	-362 210	-253 630	-266 590	-168 290
Intern finansiering				
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Intern finansiering	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Udekket/udisponert	0	0	0	0

**Budsjettskjema 2B -
investering**

Kommunalavdeling	Summer av 2020	Summer av 2021	Summer av 2022	Summer av 2023
Sentraladministrasjon	940	940	940	940
Kultur	5 520	540	0	10 500
Undervisning & Oppvekst	40 000	0	80 000	0
Helse og omsorg	68 800	4 800	4 800	4 800
Teknisk	24 400	9 300	4 000	0
VAR	123 000	137 000	74 000	50 000
Totalsum	262 660	152 580	164 540	66 240